

LUND
UNIVERSITY

Kulturell enhet genom EU-medborgarskapet

En analys av EU-medborgarskapets funktion i förhållande till möjligheterna för
kulturell pluralism inom unionen

Matilda Nilsson

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK30
Termin: HT 2012
Handledare: Jonna Pettersson

Abstract

The European Union is currently managing two projects heading under the names *Europe for Citizens Programme* and *Culture Programme*. The main aims of these projects interconnect in several interesting ways; they both have to do with questions of a cultural heritage of Europe related to the EU-citizenship.

Investigating the relationship between cultural patterns and the EU-citizenship is the central purpose of this thesis. The EU-citizenship is viewed as an institutional element which like any other collective identity serves as a construction of the social world. How this element functions and regulates the recognition of cultural diversity illustrates vital power structures in society.

The structure of the analysis is based on the main principles of the two projects. The function of the EU-citizenship is analysed as a social affinity in collective identities and as a link to participation in the construction of society.

The central role of the EU-citizenship creating social affinity and participatory rights implies strict limitations as concerns the understanding of culture and membership in a society. The views which are illustrated through the principles of the EU-programs stick closely to the norms of the nation state and its boundaries. This state formation is understood as a supreme and culturally neutral organisation of society in spite of its obvious cultural elements; it is described as a model which is universally applicable and recognizes cultural diversity although it restricts the possibilities of cultural diversity.

Keywords: EU-citizenship, cultural diversity, social affinity, democratic representation, European Union, Europe, nationality, nation state

Sammanfattning

Europeiska unionen bedriver för närvarande två projekt som går under namnen *Europe for Citizens Programme* och *Culture Programme*. De centrala målsättningarna för dessa projekt sammanfaller i flera intressanta avseenden; de angår båda frågor som gäller ett europeiskt kulturellt arv som kopplas samman med EU-medborgarskapet.

Det centrala syftet med denna studie är att undersöka relationen mellan kulturella faktorer i samhället och EU-medborgarskapet. EU-medborgarskapet förstås som en kulturell konstruktion vilken liksom alla andra former av kollektiv identitet fungerar som en del av den sociala världen. Hur detta element fungerar och reglerar erkännandet av kulturell pluralism visar centrala maktstrukturer i samhället.

Analysen är strukturerad utifrån de centrala målsättningar som framgår i de två projektprogrammen. Funktionen hos EU-medborgarskapet studeras som social samhörighet i kollektiva identiteter samt som en länk till medbestämmande i konstrueringen av samhället.

EU-medborgarskapet har en central funktion för skapandet av social samhörighet och rätten till medbestämmande. Detta innebär att förståelsen för kultur och möjligheterna till delaktighet i ett samhälle begränsas hårt efter EU-medborgarskapets regleringar. Dessa regleringar följer till huvudsaklig del den nationalstatliga modellen. Denna samhällsmodell förstås som kulturellt neutral trots dess uppenbara kulturella element; konstruktionen förstås som universellt gångbar och öppen för kulturell pluralism fast här följer strikta begränsningar för kulturell variation.

Nyckelord: EU-medborgarskap, kulturell pluralism, social samhörighet, demokratisk representation, Europeiska unionen, Europa, nationalitet, nationsstat

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	6
1.1 Syfte och frågeställning.....	6
1.2 Teoretiska utgångspunkter och överväganden.....	7
1.3 Metod och materialanvändning.....	9
2 EU-medborgarskapet i relation till kulturens plats i samhället.....	11
2.1 Det gemensamma kulturella arvet – EU-medborgarskapets länk till erkännande av kollektiva sociala identiteter.....	11
2.1.1 EU:s konstruktion av en europeisk social samhörighet	12
2.1.2 Statligt medborgarskap och nationellt förankrad social samhörighet.....	14
2.1.3 Sammanfattning.....	17
2.2 Det europeiska folket – EU-medborgarskapets länk till möjligheterna för representation och medbestämmande	17
2.2.1 EU:s konstruktion av ett europeiskt folk.....	19
2.2.2 Statlig modell med medborgerlig representation	21
2.2.3 Sammanfattning.....	23
3 Diskussion.....	24
4 Slutsatser.....	27
Referenser.....	29

Förkortningar

EU Europeiska unionen

EU-samarbetet Europe for Citizens Programme och Culture Programme

1 Inledning

”The Programme has been established to enhance the cultural area shared by Europeans, which is based on a common cultural heritage, through the development of cooperation activities among cultural operators from countries taking part in the Programme, with a view to encouraging the emergence of European citizenship.”¹

Dessa målsättningar finner vi i det EU-drivna projektet Culture Programme som initierades år 2007 och ska pågå till år 2013. Parallellt med detta projekt drivs också ett annat vilket går under namnet Europe for Citizens Programme. De centrala mål som styr de båda projekten löper samman på flera områden; funktionen hos ett EU-medborgarskap kopplas samman med betydelsen av att skapa en gemensam europeisk identitet som bygger på kulturell gemenskap. Tillsammans med dessa målsättningar betonas även vikten av att ta vara på en kulturell mångfald.²

EU:s val att lyfta upp kulturellt arv och europeisk enhet på detta sätt uppmärksammar många viktiga frågor. Frågorna angår vilken plats kulturella faktorer har i samhället och hur dessa förhåller sig till ett EU-medborgarskap. Kan en samhällelig konstruktion i form av institutionella regleringar såsom medborgarskap vara helt separerad från kulturella influenser? Vad innebär det att betona vikten av kulturell enhet samtidigt som mångfald och kulturella dimensioner hos EU-medborgarskapet förespråkas? Fokus för denna studie är att undersöka de föreställningsramar som framgår genom EU-samarbetets centrala principer avseende EU-medborgarskapet och kulturell pluralism. Med utgångspunkt i projektens huvudmål avseende relationen mellan EU-medborgarskap och kulturell pluralism diskuteras vilka centrala förståelser av den sociala världen som framgår.

1.1 Syfte och frågeställning

Det huvudsakliga syftet med denna studie är att undersöka relationen mellan EU-medborgarskapet och kulturell pluralism inom unionen med orientering utifrån de centrala principer som framgår i EU-projekten Culture Programme samt Europe for Citizens Programme. EU-samarbetets principer vilka indikerar en viss förståelse för EU-medborgarskapet och kulturell pluralism blir alltså centrala för min studie; syftet är att kartlägga vilka bakomliggande föreställningsramar som illustreras genom EU-samarbetets målsättningar och sedan problematisera dessa etablerade förståelser. Huvudfrågan för denna studie blir följande: *Vilka begränsningar i förståelsen av den sociala världen illustreras genom EU-samarbetets centrala principer avseende EU-medborgarskapets relation till kulturell pluralism?*

¹ Culture Programme, Programme Guide, May 2010, s. 8.

² Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 5 f.
Culture Programme, Programme Guide, May 2010, s. 6 f.

1.2 Teoretiska utgångspunkter och överväganden

Denna studie styrs primärt av teoretiska perspektiv som betonar makrosociologiska faktorer i den sociala världen. Analysen av min huvudfråga kommer alltså främst se till de sociala system EU-medborgarskapet och kulturell pluralism fungerar inom. Grupperingar inom EU-kontexten blir då centrala att studera i analysen; de maktstrukturer som utgör en del av samt aktivt skapar dessa grupperingar blir genomgående i fokus. Vid användning av en makrosociologisk konstruktivistisk ansats riktas studien primärt till faktorer som angår kollektiv identitet i den sociala världen. Hur kollektiva enheter konstrueras samt hur de fungerar i relation till andra genom hierarkiska ordningar är centralt för undersökningen av min huvudfråga.³

Inledningsvis är det viktigt att klargöra hur vi ska förstå kulturella fenomen utifrån analysens teoretiska utgångspunkter. För att förstå kulturens plats i samhället behöver vi då se till de sociologiska elementen hos kultur. Hur kollektiva enheter skapas och får fungera hänger samman med deras kulturella prägel. Kultur i den sociala världen förstår vi som pågående processer istället för statiska koncept. Vi kan därför inte kategorisera kulturer inom fasta ramar och isolera dem från andra faktorer i samhället såsom formella institutionella system.⁴ För att dessa kulturella enheter ska vinna representativitet i samhällsstyret kan de alltså inte behandlas som statiska grupperingar. En samhällsorganisering som visar öppenhet för variation av kulturell prägel i samhället konstrueras med grund i det berörda folkets rätt till medbestämmande.⁵

För att möjligheten för kulturell variation i samhällssystemet ska fungera i harmoni med en form av kosmopolitisk rättvisepprincip blir två element helt centrala. Det gäller frihet att välja kollektiv identitet samt jämlikhet i förutsättningarna för dessa olika grupper att representeras i samhällets maktapparat. Dessa två avgör alltså om öppenhet ges för kulturell variation att vinna erkännande och forma samhällsorganiseringen. Legitimiteten hos dessa faktorer av frihet och jämlikhet grundas då på idén om en kosmopolitisk rättvisenorm.⁶

Samtliga sociala system är del av en kulturellt influerad verklighet. Genom den sociologiska konstruktivismens angreppssätt ser vi kultur som en konstruktion vilken uppkommer genom att länkar skapas i den sociala världen. Kollektiva enheter konstrueras genom att dessa inre länkar också markerar gränser utåt. De system som samverkar i den sociala världen är alltså det vi förstår som den kulturella sfären.⁷ Vi kan därför aldrig förstå en samhällskonstruktion som kulturellt neutral.

Att dela in medborgarskapet i två separerade element som dels formellt politiskt dels kulturellt medborgarskap fungerar inte tillsammans med denna förståelse av kultur. Distinktionen blir inte representativ för den sociala verkligheten. En kulturell identitet kan därför inte separeras från en politisk identitet. Ingen kollektiv enhet existerar som helt fri från det kulturella elementet. Vi kan dock använda oss av en distinktion mellan en moralisk verklighet och en kulturellt influerad verklighet; detta blir grunden för att legitimera rätten till kulturell variation.⁸

³ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 7 ff.

⁴ Ibid, s. 5 ff.

⁵ Ibid, s. 19 f.

⁶ Ibid, s. 11 f.

Ibid, s. 19 f.

⁷ Ibid, s. 5 ff.

⁸ Ibid, s. 4.

Kulturella uttryck som dominerar över andra kan genom sin maktposition gentemot de övriga befästa vissa begränsningar i förståelsen av den sociala världen. Dessa inramade kunskapsfält kan marknadsföra den egna kulturen som högst placerad i en hierarki av sociala system. Genom denna maktposition att sprida vissa föreställningar av den sociala världen kan ett system marknadsföras som kulturellt neutralt.⁹ De teoretiska perspektiv jag använder mig av håller starkt fokus vid dessa maktfrågor som hänger samman med hur kollektiva enheter konstrueras och får fungera i samhället. Maktstrukturer kan visa sig i de föreställningsramar vi hittar avseende EU-medborgarskapet och kulturell pluralism. Den dominerande förståelsen av hur kollektiva enheter fungerar i relation till varandra befäster vissa begränsningar i förståelsen av den sociala världen.¹⁰ Dessa förhållningssätt är oerhört avgörande för hur kollektiva identiteter skapas och vad dessa får funktion i den samhällets konstruktion. Begränsningarna visar sig också tydligt genom att vissa samhällskonstellationer förstås som ideala genom att de får företräda alternativa former.¹¹

Analysen av huvudfrågan orienteras efter EU-samarbetets centrala målsättningar. Utifrån dessa klargörs begränsningarna hos en viss föreställning om den sociala världen. De begränsningar som visar sig i förståelsen av sociala processer i samhället befäster en viss syn på kunskap. Genom de föreställningsramar som framgår kan vi alltså även se olika kunskapsramar.¹² Olika kunskapsregimer konkurrerar och bidrar till att konstruera samt skapa en viss förståelse av den sociala världen. Språket blir en enorm maktfaktor genom vilken världsbilder kommer till uttryck och även aktivt formar en social praktik. De begränsningar EU-samarbetet visar i förståelsen av EU-medborgarskap och kulturell pluralism är en del av den sociala världen; de kunskapsramar som existerar gör avtryck genom praktiska konsekvenser i de samhällen som berörs av EU-samarbetet.¹³

Våra teoretiska utgångspunkter fastställer förståelsen av kultur som ständiga processer genom vilka alla kollektiva enheter formas och bidrar till en föreställning av den sociala världen. Detta synsätt kräver att vi intar en viss självdistans till de egna teoretiska perspektiv vi håller oss till. Liksom vi söker identifiera de föreställningsramar som illustreras genom EU-samarbetet så präglas också denna analys av en viss förståelsen av världen. I denna studie finns inga anspråk på att identifiera hur EU-samarbetets principer pekar på en subjektiva världsföreställning som kommer i konflikt med en objektiv bild. Istället handlar det om att förstå hur samtliga subjektiva föreställningsramar utgör en del av samt fungerar som ett medel i skapandet av den sociala verklighet vi lever i.¹⁴

Objektivitet är ett problematiskt begrepp att använda sig av. I denna studie ligger inte fokus vid att klargöra objektiva faktorer i den sociala världen och därmed skapa kunskapsmässiga hållpunkter. Det handlar istället om att belysa den subjektiva position EU-samarbetets målsättningar illustrerar och problematisera denna i studien av EU-medborgarskapets relation till kulturell pluralism. I denna studie kan vi komma till insikt om hur subjektiva sanningar tillsammans i sin kamp alla medverkar till att förklara en form av objektiv verklighet. Vi kan endast nå denna

⁹ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 11.

¹⁰ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, 1999, s. 45.

¹¹ *Ibid*, s. 45 f.

¹² *Ibid*, s. 18 ff.

¹³ *Ibid*, s. 18 ff.

¹⁴ *Ibid*, s. 21.

Ibid, s. 54.

objektivitet om vi kan lyfta oss från det mänskliga perspektivet och få självdistans till den värld vi själva är en del av och konstruerar. Det intressanta med det fokus jag väljer att ha i denna studie är att det belyser den mänskliga skapandeprocessen bakom den sociala verkligheten. Som en del av denna sociala verklighet kan vi som människor aldrig förklara oss helt oberoende av denna kulturella prägel. Här blir det tydligt att ojämlika relationer av makt styr hur system upprättas och normer befästs i social samverkan. Denna analys går ut på att identifiera hur dessa system skapas och fungerar genom att undersöka och dekonstruera etablerade förståelser av den sociala verkligheten.¹⁵

1.3 Metod och materialanvändning

I min studie undersöker jag huvudfrågan genom en analys där föreställningsramarna som visas genom EU-samarbetets principer bestämmer riktningen. Projektprogrammen Europe for Citizens Programme och Culture Programme fungerar därmed som primärmaterial för studien. Att klargöra förhållningssätt till den sociala världen, uppmärksamma betydelsefulla resonemang samt befästa förståelsen för centrala begrepp fungerar som verktyg i analysprocessen. Förståelsen för begreppet kultur blir särskilt viktig att studera i enlighet med min frågeställning. Genom att tillämpa denna analytiska metod är syftet att identifiera kopplingar mellan dominerande föreställningar om den sociala världen och hur samhället konstrueras.¹⁶ Makrosociologiska strukturer som har förankring i dessa förståelser av den sociala världen hamnar i fokus.¹⁷ Den metod jag använt mig av hänger då nära samman med de teoretiska perspektiv som styr min studie. Det innebär att jag med vägledning av de teoretiska ramar som riktar syfte och huvudfråga har hittat ett antal principer och distinktioner som konstruerat upplägget för analysen.

Genom denna analys undersöks och dekonstrueras en distinktion mellan formella och kulturella element hos kollektiv identitet. I undersökningen blir det avgörande att visa vilka maktstrukturer som styr inom och genom de föreställningsramar EU-samarbetets visar på. Vi belyser då hur dominansförhållanden bestämmer grupperns utrymme att hävda sina kulturella värderingar. Två viktiga övergripande element styr analysens fokus; dessa är jämlikhetsaspekten mellan olika grupperns erkännande och medbestämmande i samhället samt friheten att välja social samhörighet. I analysen betraktas språket som sammanlänkat med en social praktik; att klargöra kunskapsramarna i förståelsen av verkligheten kopplas samman med sociala fenomen.¹⁸

EU-medborgarskapets relation till kulturell pluralism består generellt av följande två element; dels förståelsen för hur kulturella enheter skapas och fungerar dels vilken roll EU-medborgarskapet i relation till kulturen betraktas ha i samhällets organisering.¹⁹ Analysen av arbetets huvudfråga är indelad i dessa två större delar. För att behandla dessa båda områden i analysen har jag kopplat samman dessa två delmoment med centrala principer som framgått i

¹⁵ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 2.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, s. 21.

¹⁶ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, s. 84.

¹⁷ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 3 ff.

¹⁸ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, s. 138

¹⁹ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 11.

primärmaterial. Vid analysen av medborgarskapet i relation till kulturell pluralism inom unionen kommer därför fokus ligga vid följande två hållpunkter: EU-medborgarskapets identitetskonstruktion som en form av social samhörighet för unionens befolkning samt EU-medborgarskapets länk till rätten till medbestämmande.²⁰ Dessa två delmoment är utformade i ett försök att utmana och brygga över en uppdelning mellan formella och kulturella institutionella regleringar i samhället. Invävt i delmomenten finner vi också de två centrala principerna om jämlikhet och frihet vilka har sitt stöd i de teoretiska styrningarna av studien. Genom att löpande genom analysen betona dessa två faktorer kan vi identifiera maktstrukturer som präglar de föreställningsramar som visas. Jämlikhet mellan olika kollektiva enheters plats i samhället samt vilken frihet du har avseende möjligheten välja gemenskap betonar maktdimensioner i den sociala världen.²¹

Inom dessa två områden finns en rad delfrågor som tillsammans ska pussla ihop ett svar på arbetets huvudfråga. För att utforma dessa delmoment har jag främst hämtat stöd från mitt primärmaterial och därifrån kartlagt vilka element som är nödvändiga att ha med i min analys för att besvara frågan. Med grund i frågans två större delar kommer jag styra användningen av materialet, jag kommer alltså bara se till de delar som är relevanta för mitt syfte och min fråga. Detta innebär att jag primärt ser till de stipulerade målsättningar som ligger till grund för projekten. Denna avgränsning är nödvändig för att specificera undersökningen av frågan och hålla kopplingen till mina teoretiska ramar. Syftet är inte att göra en jämförande analys mellan projektprogrammen Europe for Citizens Programme och Culture Programme. Jag placerar istället programmens målsättningar i samspel och ser hur de tillsammans begränsas av och konstruerar ramarna för viss föreställning av den sociala världen. De två programmen behandlar två skilda områden men kopplas ändå samman innehållsmässigt i flera avseenden, jag studerar de därför som två sammanlänkade program.

Efter analysen av dessa två delområden fortsätter undersökningen i diskussionsavsnittet. Här diskuteras de delslutsatser som framgått av analysavsnittet mer djupgående. Diskussionen genomförs i samspel med de teoretiska och metodologiska ramar som angetts för studien. I detta avsnitt får vi möjlighet att nå ännu närmare kärnan i analysens resultat. Till sist länkas samtliga moment av studien samman i sammanfattningen. Här klargörs stegvis kopplingarna mellan samtliga delar av studien. De centrala slutsatserna från varje del i studien presenteras och vävs samman. Kopplingen mellan huvudfrågan och de olika analytiska resonemang som presenterats hittills belyses då särskilt. De delslutsatser som framgått genom studiens tidigare delar slipas då samman och genom ett helhetsperspektiv på studien sammanfogas ett svar på studiens huvudfråga.

²⁰ Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 5 f.

Culture Programme, Programme Guide, May 2010, s. 6 f.

²¹ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 131 f.

2 EU-medborgarskapet i relation till kulturens plats i samhället

Betoningen av EU-medborgarskapets viktiga roll i samhällets konstruktion samt målsättningen att skapa ett mer enat Europa väcker många viktiga frågor angående olika gruppers erkännande och utrymme i samhället.²² Vilka kulturella system får störst utrymme och hur konstrueras exkluderingsmekanismer i samhället för att reglera dessa kollektiva enheter? I de två avsnitt som nu följer undersöker vi vilka begränsningar i förståelsen av den sociala världen som framgår genom EU-samarbetets målsättningar att värna om en europeisk enhet. Vi utgår då ifrån de två delfrågorna som gäller social samhörighet samt medborgerligt deltagande.

2.1 Det gemensamma kulturella arvet

– EU-medborgarskapets länk till erkännande av kollektiva sociala identiteter

Ett av huvudmålen med Europe for Citizens Programme är att skapa en gemensam europeisk identitet, en identitet som i sin tur ska baseras på gemensamma historiska rötter och värderingar.²³ Det finns härmed kulturella traditioner som ska ena befolkningen inom unionen.²⁴ Vad dessa principer indikerar för föreställningar om kulturell pluralism är fokus för detta avsnitt. Analysen riktar sig till EU-medborgarskapets egenskaper i form av social samhörighet för unionens befolkning. Vi studerar hur EU-medborgarskapet kan fungera som kollektiv identitetsmarkör och hur denna ställs i förhållanden till andra former av kollektiv identitet.²⁵

När vi studerar social samhörighet är det av vikt att förstå kollektiv identitet som en pågående process snarare än en statisk kategorisk markering. Att förhålla sig till en kollektiv enhet som en fast avgränsad grupp är inte överensstämmande med denna förståelse för den sociala världen. Identiteter fungerar som element i sociala strukturer och dessa identiteter skapas därför genom olika processer. Dessa processer bestämmer vilken innebörd identiteten har och därmed också vilken funktion den får fylla.²⁶ Dessa regleringar av en social enhet kan yttras i många olika former. Det kan gälla rent ekonomiska projekt eller juridiska begränsningar som upprättas för att reglera kollektiva enheter. Dessa medel kan reglera identiteters funktion genom att främja vissa kollektiva identiteters position och begränsa andras utrymme. De aktörer som befinner sig i stark maktposition har här möjlighet att ge vissa grupper fördelaktiga förutsättningar. Här kan relationer av ojämlikhet konstrueras och förstärkas mellan olika grupper i samhället.²⁷

²² Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 6.

²³ Ibid, s. 6.

²⁴ Culture Programme, Programme Guide, May 2010, s. 8.

²⁵ Herrmann, Richard K. & Brewer, Marilyn B., *Identities and Institutions: Becoming European in the EU* I Transnational identities: becoming European in the EU, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 6 ff.

²⁶ Ibid, s. 36 f.

²⁷ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 57 ff.

Hur olika identiteter sedan fungerar bestäms av hur de förhålls till varandra. Identiteter kan skapas genom lager och därmed vara beroende av varandras existens. De kan även fungera som separata kategoriseringar alternativt gå över varandras avgränsningar, båda dessa senare former utmärker sig genom att de inte anpassas efter varandras kategoriseringar.²⁸ De kollektiva identiteter som fungerar beroende av varandra kan både stärka varandras roll samt konkurrera om erkännande. De kollektiva identiteter som inte har beroendeställning till varandra kan ha svagare erkännande är de som placeras i lager just eftersom hamnar utanför en viss social struktur. För att se hur den kollektiva identiteten som kopplas till EU-medborgarskapet fungerar behöver vi identifiera hur denna enhet förhåller sig till andra grupperingar, alltså hur den europeiska identiteten placeras i relation till annan form av identitet.²⁹ En viktig aspekt vi behöver ha med i analysen här gäller vilka möjligheter som finns att själv bestämma vilken social samhörighet du vill vara en del av. Det handlar då om friheten att bestämma din sociala tillhörighet som regleras av vilket erkännande denna grupp har i relation till andra former av kollektiva identiteter.³⁰

EU-medborgarskapet tillräknas sitt element av social samhörighet genom att det kopplas samman med en europeisk identitet. En europeisk kollektiv identitet som i sin tur inramas av ett gemensamt europeiskt kulturellt arv. Genom denna koppling klargörs förståelsen av att kulturella faktorer är involverade i denna form av kollektivt identitetsskapande. Denna förståelse kan visa sig överensstämmande med de teoretiska utgångspunkter som styr denna studie, nämligen att varje kollektiv enhet på något sätt präglas av kulturell gemenskap. Det kan dock också visa på en bristande förståelse för att de faktiskt finns olika former av kulturell enhet; principerna kan indikera föreställningen att enbart en viss form av kulturell enhet erkänns som rangordnas högre än övriga genom sin funktion i samhället. För att undersöka EU-samarbetets principer angående kulturell pluralism är det helt centralt att klargöra vilken variation av kulturella enheter som erkänns. Det är alltså inte primärt frågan om kulturella influenser erkänns samverka med EU-medborgarskapets roll, utan istället vilka former av kulturell enhet som faktiskt vinner erkännande och hur dessa sociala samhörigheter därav får fungera i relation till varandra.³¹

2.1.1 EU:s konstruktion av en europeisk social samhörighet

I relationen mellan EU och Europa finns viktiga faktorer att undersöka för att förstå vad EU-samarbetet syftar till i målsättningarna som gäller att främja en europeisk kollektiv identitet. Europe for Citizens Programme väljer att i sina målsättningar oproblematiskt koppla samman funktionen hos EU-medborgarskapet med behovet av en enad europeisk identitet.³² Den koppling som görs visar på föreställningen att den sociala samhörigheten genom EU:s organisation är likställd med en europeisk samhörighet. EU-samarbetets principer strävar alltså

²⁸ Herrmann, Richard K. & Brewer, Marilyn B., *Identities and Institutions: Becoming European in the EU* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 8ff.

²⁹ Breakwell, Glynis M., *Identity Change* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 28 ff.

³⁰ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 19 f.

³¹ Laffan, Brigid, *The European Union and Its Institutions as "Identity Builders"* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 79 ff.

³² Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 6.
Culture Programme, Programme Guide, May 2010, s. 8.

inte efter att göra någon tydlig åtskillnad mellan en europeisk social samhörighet och EU:s sociala samhörighet; de olika enheterna får i viss mening synonym innebörd. Detta förhållningssätt kan förstås som problematiskt eftersom det inte visar en förståelse för vad distinktionen mellan enheterna EU och Europa innebär.³³

Europa kan förstås som primärt en geografisk avgränsning vilken inte nödvändigtvis har någon enad sociala samhörighet som sträcker sig över andra former av kulturella grupperingar i samhället. En kollektiv identitet som europé kan förstås som ett akademiskt försök att konstruera den sociala världen utan att ha någon relevant sammanlänkande identitetsfaktor att hänvisa till.³⁴ Denna konstruktion blir inte representativ för den mångfald av kollektiva identiteter som existerar. EU-samarbetets principer visar ett tydligt erkännande av en stor kulturell mångfald inom unionen, detta förstås dock inte som ett hinder för att konstruera denna gemensamma europeiska identiteten.³⁵ Det blir alltså problematiskt att identifiera vilka som är det europeiska folket och därmed håller sig inom ramarna för denna sociala samhörighet; det finns inget tydligt avgränsat kollektiv enhet som skapar en europeisk identitet.³⁶

EU kan förstås som primärt ett ekonomiskt samarbetsorgan vilket inte kan sammanlänkas med en social samhörighet för den berörda befolkningen. Här finns primärt politiska konsensusgrundade avtal på hög nivå snarare faktisk social samhörighet hos en klart avgränsad kollektiv enhet. För att kunna se vilken social samhörighet som egentligen åsyftas genom den omtalade europeiska identiteten behöver vi alltså se vad som förenar dessa två sfärer av europeisk samt EU:s kollektiva enheter.³⁷ Genom att placera dessa två kollektiva enheter i relation till varandra kan vi förstå vad EU-samarbetets principer indikerar för föreställningsramar avseende en kulturell enhet genom europeisk identitet. Den avgörande faktor som kopplar samman dessa blir EU-medborgarskapet. EU-medborgarskapet ska grundas på en europeisk enhet, ett europeiskt kulturellt arv. Utifrån denna centrala identitetsmarkör kan vi hitta ramar att skapa en europeisk identitet. Därmed har vi också orientering att se vilken kulturell mångfald som erkänns och hur dessa kollektiva enheter placeras i relation till varandra.³⁸

Genom EU-medborgarskapet som konstruktion kan vi alltså identifiera ramar för förståelsen av den sociala samhörigheten hos den kollektiva europeiska enheten; den europeiska enheten konstrueras genom EU-medborgarskapet i centrum. Inte all form av kulturell identitet blir då erkänd, bara den som kan sammanlänkas med EU-medborgarskapet. Genom relationen till denna erkända kollektiva identitet blir alltså andra enheter erkända. Den kulturella enhet som kan länkas till EU-medborgarskapet blir då primär framför de som inte har denna koppling; den blir alltså rangordnad högre än andra identiteter i det specifika samhällliga systemet. Den kulturella

³³ Laffan, Brigid, *The European Union and Its Institutions as "Identity Builders"* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 75 ff.

³⁴ Risse, Thomas, *European Institutions and Identity Change: What Have We Learned?* *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 254.

³⁵ Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 6.

³⁶ Balibar, Etienne, *We, the People of Europe? reflections on transnational citizenship*, Princeton University Press, New Jersey, 2004, s. 42 f.

³⁷ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 154 ff.

³⁸ Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 6.

pluralismen kategoriseras alltså inom denna gemensamma konstruerade ram i form av EU-medborgarskapet. Betoningen av mångfalden försvinner genom fokus vid den största enheten.³⁹

Hierarkin hos dessa identiteter blir av relevans när vi ska studera vilka kulturella enheter som faktiskt erkänns. Det handlar om att se relationen mellan de olika för att förstå vilka som hänger samman med varandras funktion. Den sociala samhörigheten inom unionen kan förstås som betydligt mer lokalt förankrad än samhörigheten genom europeiska rötter. Därför blir EU-medborgarskapet som en gemensam kollektiv identitet oerhört avlägsen i förhållande till den berörda befolkningens sociala miljö.⁴⁰ Friheten att välja tillhörighet regleras härmed primärt genom de ramar som angår EU-medborgarskapet som konstruktion. Vilket erkännande och vilken funktion andra identiteter får bestäms av relationen till den primära identitetskonstruktionen. Vi har alltså här sett den centrala roll EU-medborgarskapet har i samhällskonstruktionen. Föreställningen om en europeisk identitet bestäms alltså utefter de identitetskonstruktioner som bäst harmoniseras med EU-samarbetets ändamål, nämligen EU-medborgarskapet.⁴¹ För att vidare analysera vilka föreställningsramar som gäller för kulturell europeisk enhet ska vi undersöka hur EU-medborgarskapet regleras och därmed fungerar i den sociala världen.

2.1.2 Statligt medborgarskap och nationellt förankrad social samhörighet

När vi ser till regleringen av den europeiska identiteten genom EU-medborgarskapet är de juridiska elementen en central del. Juridiska instrument blir här ett effektivt medel att konstruera en identitet och befästa dess position i relation till andra kollektiva identiteter. EU-medborgarskapet ska tillfalla alla människor som har ett statligt medborgarskap i en EU-stat. Medborgarskapet i EU ska fungera kompletterande och därmed inte ersätta det statliga. Här visas alltså två tydliga lager av identitetsregleringar; dels den statliga och dels EU:s samarbetsavtal. EU-medborgarskapet placeras här ovanpå det statliga; det statliga blir därmed den fasta basen för EU:s medborgarskap.⁴²

Relationen mellan dessa identiteter kan förstås både stärka och försvaga varandra. EU-medborgarskapet kan betraktas som ett försök att överbrygga statliga avgränsningar och på så vis utmana ramarna hos denna kollektiva enhet. Att värna om en gemensam europeisk identitet kan vara ett medel att låta statsgränser blir mindre skarpa och social samhörighet brygga över inre gränser. Det statliga medborgarskapet kan enligt detta synsätt främst bli försvagat genom EU-medborgarskapet.⁴³

Men genom denna tydliga koppling mellan EU-medborgarskapet och det statliga medborgarskapet ser vi ändå att de båda förstärks i viss mening; erkännandet av den ena

³⁹ Risse, Thomas, *European Institutions and Identity Change: What Have We Learned? Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), 2004, s. 255.

⁴⁰ Ibid, s. 248 ff.

⁴¹ Breakwell, Glynis M., *Identity Change in the Context of the Growing Influence of European Union Institutions*, I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), 2004, s. 36f.

⁴² Besson, Samantha & Utzinger, André, *Toward European Citizenship*, *Journal of Social Philosophy*, vol. 39, nr. 2, 2008, s. 190 f.

⁴³ Laffan, Brigid, *The European Union and Its Institutions as "Identity Builders"* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), 2004, s. 84 ff.

resulterar också i mer etablerat erkännande av den andra. De behöver inte betraktas konkurrera med varandra utan kan då istället markera varandras funktion genom relationen. Vi kan dock betrakta det som att EU-medborgarskapet inte får lika stark roll som det statliga av denna relation. Det statliga fungerar förhållandevis oberoende av EU-medborgarskapet medan den senare inte har någon klar innebörd utan det statliga. Vi kan här se hur EU-medborgarskapet förstärker det statliga medborgarskapets avgörande roll när det handlar om skapandet av kollektiv identitet i samhället. Den sociala samhörighet som kopplas samman med statligt medborgarskap upphöjs över andra och får en förstärkt position. Detta innebär vidare att de exkluderingar som befästs genom statligt medborgarskap blir ännu mer förstärkta och tydliga genom EU-medborgarskapet.⁴⁴

De juridiska regleringar som finns på statlig nivå styr alltså vilka som inkluderas i konstrueringen av en europeisk enhet. För att förstå vilken kulturell enhet som involveras i den europeiska identiteten behöver vi alltså ta med det statliga medborgarskapet i analysen.⁴⁵ Något som är särskilt viktigt att belysa här gäller att processen bakom att bli en statlig medborgare varierar mellan de olika EU-staterna, de skapas genom ett antal olika processer vilket beror på vilken stat inom EU det gäller. Det finns alltså inget enhetligt system för att bli del av EU-gemenskapen och inkluderas i den kollektiva identiteten som EU-medborgare.⁴⁶ Det blir här tydligt att de aktörer som är i maktposition och har möjlighet att styra regleringarna också kan skapa gynnsamma förutsättningar för sig själva. Maktstrukturerna som befästs genom de statliga medborgarskapet får alltså ännu större tyngd genom EU-medborgarskapets koppling hit.⁴⁷

Vi kan här se ojämlika förutsättningar för grupper att få medborgarskap. Att EU-medborgarskapet skulle ge mer jämlika villkor för de människor som bor inom unionen kan därför problematiseras. De mer jämlika villkor som uppstår tillfaller nämligen bara en markerad avgränsad grupp inom EU:s territoriella avgränsning, de som inte är medborgare samt de befinner sig illegalt på området blir istället utsatta för förstärkt utanförskap.⁴⁸ Möjligheten att välja statlig tillhörighet kan också vara oerhört begränsad om du inte har fördelaktiga förutsättningar. Dina frihet att välja blir då inskränkt av de juridiska regleringar som finns och hur de exkluderar vissa grupper. De formella juridiska regleringarna blir här centrala redskap i konstrueringen av den europeiska enheten.⁴⁹

Den statliga samhörigheten genom medborgarskapet behöver dock inte förstås som enbart sammanlänkad med juridiska element. För att analysera detta vidare behöver vi se undersöka hur den statliga organiseringen av samhället hänger samman med nationaliteten. De statliga konstruktionerna inom EU är starkt präglade av nationella traditioner i den mening att de förstås som nationalstater snarare än kulturfria samhällsorganiseringar. Nationell enhet konstruerar och befäster en viss social samhörighet som är kopplad till de statliga avgränsningarna. Att främst använda sig av dessa nationella identiteter som representativa för kulturell mångfald blir oerhört

⁴⁴ Benhabib, Seyla, *The rights of others: aliens, residents, and citizens*, 2004, s. 149f.

Balibar, Etienne, *We, the People of Europe? reflections on transnational citizenship*, 2004, s. 43.

⁴⁵ Guild, Elspeth, *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*, 2004, s. 36 ff.

⁴⁶ Ibid, s. 166 f.

⁴⁷ Risse, Thomas, *European Institutions and Identity Change: What Have We Learned? Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 263 ff.

⁴⁸ Besson, Samantha & Utzinger, André, *Toward European Citizenship*, 2008, s. 190 f.

⁴⁹ Stevens, Jacqueline, *States without nations: citizenship for mortals*, 2010, s. 12 ff.

selektivt och missvisande.⁵⁰ Denna form av social samhörighet är oerhört låst vid de statliga avgränsningarna, den kulturella prägel som tillåts blir alltså tvingad inom ramarna för de statliga enheterna. Social samhörighet som fungerar oberoende av denna form av kollektiva identitet har därmed svårt att vinna erkännande.⁵¹

EU-medborgarskapet har alltså en klar koppling till det statliga medborgarskapet vilket i sin tur medför en länk mellan EU-medborgarskapet och den nationella enheten. Denna kollektiva enhet, alltså den nationella sociala samhörigheten, ligger då närmast EU-medborgarskapets centrala funktion i samhället. EU-samarbetets principer illustrerar en förståelse för de nationella kulturerna som en överstående övrig social samhörighet. Genom medborgarskapets centrala roll markeras den nationella tillhörigheten som primär. Den kollektiva identitet som skapas härigenom betraktas inkludera och värna om övriga kulturella uttryck. När detta blir den primära identiteten organiseras alla andra identiteter utefter denna högsta. Här manifesteras en viss rangordning av identiteter. Även om andra identiteter erkänns och ska värnas om i projektet för kulturell mångfald i EU blir det kategoriserade utifrån nationell stämpel primärt.⁵²

Den primära sociala samhörigheten i ett samhälle kan kopplas till andra faktorer än en nationalitet. En kollektiv identitet som europé behöver inte förstås som begränsad till de statliga medborgerliga kategoriseringarna. EU-samarbetet strävar dock tydligt efter att länka samman medborgarskap med denna europeiska identitet. Den nationella sociala samhörigheten förstärker därmed den europeiska identiteten och tvärtom. Nationalitet blir därmed den starkaste grunden för att skapa en europeisk identitet om vi ser till den förståelse som visas genom EU-samarbetets målsättningar.⁵³ Detta företräde hos den nationella enheten representerar vissa maktstrukturer där aktörer har specifika intressen i att främja en viss kollektiv identitet framför en annan.⁵⁴

Den nationella samhörigheten behöver dock inte nödvändigtvis förstås som ett hinder för att ge utrymme för kulturell pluralism. Det beror på vilken representativitet den nationella enheten har hos den berörda befolkningen. Att kritisera nationell enhet oberoende av vilken kontext denna kollektiva identitet skapas genom innebär att exkludera en form av social samhörighet och därmed diskriminera en form av kulturell enhet. Den nationella samhörigheten har ingen enhetligt utformning oberoende av den specifika kontexten. Liksom övriga kollektiva identiteter har denna sina rötter i specifika historiska förhållanden. Huruvida en dominerande nationell social samhörighet blir diskriminerande för vissa kulturella uttryck eller inte beror alltså helt på vilket stöd den organiseringen har från det egna folket. Det blir här intressant att undersöka hur den nationella enheten skapas och om den blir representativ den är för den berörda befolkningen.⁵⁵

⁵⁰ Balibar, Etienne, *We, the People of Europe? reflections on transnational citizenship*, 2004, s. 11 ff.

Besson, Samantha & Utzinger, André, *Toward European Citizenship*, Journal of Social Philosophy, vol. 39, nr. 2, 2008, s. 195.

⁵¹ Sassatelli, Monica, *Imagined Europe The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy*, European Journal of Social Theory 5(4), Sage Publications, 2002, s. 439 ff.

⁵² Balibar, Etienne, *We, the People of Europe? reflections on transnational citizenship*, 2004, s. 27 ff.

⁵³ Emanuela Castano, *European Identity: A Social-Psychological Perspective*, I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), 2004, s. 50 f.

⁵⁴ Herrmann, Richard K. & Brewer, Marilynn B., *Identities and Institutions: Becoming European in the EU I Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), 2004, s. 19 f.

⁵⁵ Breakwell, Glynis M., *Identity Change in the Context of the Growing Influence of European Union Institutions*, I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), 2004, s. 36f.

EU-samarbetets principer befäster en förståelse av EU-medborgarskapet som grundat på en europeisk identitet, en identitet som konstrueras genom ett gemensamt kulturellt arv hos befolkningen.⁵⁶ Denna europeiska sociala enhet förstås som nära sammanlänkad med EU-medborgarskapets juridiska regleringar i samhället. De begränsningar vi finner i dessa regleringar har i sin tur nära koppling till den statliga juridiska regleringen av medborgarskapet samt en nationell social samhörighet.

Detta innebär att förståelsen för kulturell pluralism är klart styrd av föreställningen om nationell social samhörighet som primär identitet framför andra kollektiv identiteter. EU-samarbetets principer förstärker därmed en hierarkisk ordning av dessa sociala samhörigheter. Friheten att välja social tillhörighet styrs av vilka identiteter som vinner erkännande. Enbart genom en sammanlänkning med den nationella enheten skapas erkännande hos en grupp. Det blir därför uppenbart ojämnt erkännande av olika kulturella enheter inom EU. Här blir det tydligt att identiteten placeras i olika lager med den europeiska som högst i rangordningen. Det finns en mångfald av kollektiva identiteter vilka inte får jämnt erkännande inom dessa ramar.⁵⁷

Huruvida denna nationella enhet faktiskt är representativ för den berörda befolkningens kulturella normer beror på hur samhället organiseras i relation till de olika kulturella grupperingarna. Vi ska i nästa analysavsnitt undersöka hur regleringarna av kollektiv identitet fungerar i samhällsorganiseringen. Fokus ligger vid representation hos den berörda befolkningen genom rätten till medbestämmande i organiseringen av samhällets struktur. De sociala strukturerna styr vilka grupper som vinner erkännande och därmed representativitet i samhällets styre. Vi kommer här in på hur samhället ska organiseras för att medbestämmande ska vara grunden för de samhälleliga regleringarna.⁵⁸

2.2 Det europeiska folket

– EU-medborgarskapets länk till möjligheterna för representation och medbestämmande

Vid studien av EU-medborgarskapets relation till kulturens plats i samhället ska vi nu vända fokus till hur samhället organiseras. En central del i EU-samarbetets målsättningar handlar om att värna om demokrati. Funktionen hos EU-medborgarskapet kopplas alltså samman med en föreställning om demokrati som en föredömlig samhällsorganisering.⁵⁹ Vi ska nu ägna oss åt att undersöka vilken funktion EU-medborgarskapet fyller avseende möjligheterna till olika kulturella gruppers representativitet i samhällets konstruktion.⁶⁰

Själva kärnan i det demokratiska systemet finner vi i dess representativa element. Det handlar

⁵⁶ Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 6.
Culture Programme, Programme Guide, May 2010, s. 8.

⁵⁷ Ivic, Sanja, *EU Citizenship as a Mental Construct: Reconstruction of a Postnational Model of Citizenship*, European Review, vol. 20, nr. 3, 2012, s. 419.

⁵⁸ Kostakopoulou, Theodora, *Citizenship Goes Public: The Institutional Design of Anational Citizenship*, The Journal of Political Philosophy: Volume 17, Number 3, 2009, s. 285 f.

⁵⁹ Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 6.

⁶⁰ Benhabib, Seyla, *The Rights of Others: Aliens, Residents, and Citizens*, 2004, s. 18 ff.

om att denna samhällskonstruktion får sin legitimitet genom att konstruera ett institutionellt system utifrån i det egna folkets intressen. Det är genom denna koppling vi undersöker hur kulturella yttringar begränsas eller främjas i den samhälleliga organiseringen. Hur processen fungerar bekom samhällets organisering speglar vilka kulturella grupper som har fått erkännande. De regleringar som fungerar inom dessa samhällssystem visar samt styr vilka möjligheter det finns för kulturell pluralism i den aktuella sociala kontexten. Att folkets egna intressen styr regleringarna i samhället visar att det finns utrymme för kulturell variation.⁶¹ Eftersom fokus i denna analys är att klargöra hur kulturell pluralism fungerar i relation till EU-medborgarskapet kommer vi alltså koncentrera oss på detta representativa element i demokrati.

Genom att undersöka det representativa elementet i samhällsorganiseringen har vi möjlighet att uppmärksamma vilka maktstrukturer som skapas och befästs i relation till kulturell pluralism. Vi kan då klargöra vilka processer och aktörer som ligger bakom förutsättningarna för kulturell pluralism i samhället. Att identifiera vilka grupper det är som genom sin dominans styr regleringar i samhällsorganiseringen blir centralt.⁶² För att se vilka idéer om samhällets organisering som illustreras genom EU-samarbetets principer behöver vi fokusera på EU-medborgarskapet central roll i samhällets konstruktion. I förra analysavsnittet klargjorde vi hur EU-medborgarskapet blev den viktigaste markören för hur den europeiska identiteten skulle fastställas. Nu ser vi till hur EU-medborgarskapet fungerar som riktlinje för hur samhället ska organiseras för fungera representativt för en kollektiv enhets intressen. Vi ser alltså hur kulturella influenser begränsas eller främjas utifrån samhällets konstruktion.⁶³

Hur principen om representativitet faktiskt ska verkställas och fungera i samhället är långt ifrån entydigt. En samhällelig organisering utifrån demokratiska principer kan yttra sig i oerhört olika utformning. Även om principerna som följs är enhetliga kan deras uttryck och praktiska funktion i den aktuella kontexten variera. Detta beror helt på de kontextspecifika förutsättningar som gäller i det samhälle där de demokratiska principerna ska appliceras. Dessa demokratiska principer kan genom en koppling till en kosmopolitisk rättvis princip förstås som kärnan i erkännandet av kulturell mångfald. Hur representativiteten konstrueras mer specifikt i ett samhälleligt system är dock inte givet sammanlänkat med en klar universell modell. Det representativa elementet i demokrati har alltså inte har en klar enhetlig form som appliceras lika i alla kontexter.⁶⁴

För att hålla fast vid den grundläggande principen i demokrati, vilken är representativitet av det berörda folkets intressen, blir det avgörande att tillåta variation i samhällets konstruktion snarare än att påvisa ett universellt gångbart system. Demokrati som grund för samhällets organisering har då oerhörd potential för variation i hur det praktiska systemet utformas, själva kärnan i systemet är att det ska existera öppenhet för variation. Detta innebär exempelvis att inte enbart en nationalstatlig samhällskonstruktion bör vara giltig som demokratisk modell. För att studera hur det representativa elementet fungerar behöver vi måste undersöka vilka system som praktiseras och vilka grupper som här inkluderas samt exkluderas. Vi ska alltså studera hur en kollektiv enhet bestäms och avgränsas, och hur denna sedan får utgöra grunden för den

⁶¹ Benhabib, Seyla, *The Rights of Others: Aliens, Residents, and Citizens*, 2004, 105 ff.

⁶² Ibid.

⁶³ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 17 ff.

⁶⁴ Ibid, s. ix ff.

samhälleliga konstruktionen inom EU-kontexten.⁶⁵

2.2.1 EU:s konstruktion av ett *europiskt* folk

Det handlar här om hur samhällets *demos* bestäms, alltså vilken kollektiv enhet som ska vara basen för samhället och hur den representativa funktionen därmed ska begränsas. Att identifiera hur ramarna för en kollektiv enhet konstrueras och hur denna grupp fungerar i relation till andra grupperingar i samhället blir centralt. Vi undersöker här vilken relevans olika sociala samhörigheter har för dina möjligheter att inkluderas i det europeiska folket, den högst rangordnade kategoriseringen i det aktuella sammanhanget.⁶⁶

Hur denna kollektiva enhet ska bestämmas är helt avgörande för vilka kulturella uttryck som gynnas och vilka som kvävs av andra. Genom att inkluderas i enheten skapas legitim rätt att få kulturen representerad i samhällets organisering. Här kopplas en rätt till medbestämmande samman med representativiteten. Medbestämmandet medför att du som del i samhällets *demos* har möjlighet att skapa de samhälleliga konstruktioner som ska reglera din egen vardag. Här kan det skapas fördelaktiga förhållanden för vissa grupper att delta medan andra exkluderas och därmed utsätts för ytterligare stigmatiserade. De mäktigaste aktörerna i samhällsbygget kan etablera en föreställning om objektiva kriterier för att identifiera samhällets befolkning. Det innebär att dessa aktörer genom sin dominans kan göra monopol på att kategorisera samhällets *demos*. Kategoriseringar som egentligen följer subjektiva kriterier.⁶⁷

Förståelsen av EU-medborgarskapet som en central funktion i samhällsorganiseringen visar klart på en viss föreställning om vilka som ska involveras i ett europeiskt folk och därmed får delta i det samhälleliga styret. I EU-samarbetets målsättningar att skapa ett mer enat Europa blir EU-medborgarskapet navet för att bestämma den europeiska befolkningen. Någon tydlig markering mellan Europa och EU som enheter visas ej utan EU-folket likställs i viss mening med ett europeiskt folk. EU-medborgarskapet förstås som avgörande för huruvida du inkluderas eller utesluts från det folk som ska ingå i samhällets konstruktion. Genom denna identitet erkänns du som legitim del av befolkningen. Du har därmed rätt att låta dina kulturella värderingar prägla processen bakom samhällets konstruktion och härav också styra den praktiska funktion samhällets regleringar sedan fyller. Liksom namnet Europe for Citizens indikerar är EU-samarbetet målsättningar starkt präglade av EU-medborgarskapet som huvudmarkören för att identifiera en europeisk befolkning.⁶⁸

I tidigare avsnitt klargjorde vi länken mellan EU-medborgarskapet och det statliga medborgarskapet. Här finns direkta juridiska kopplingar som medför att din identitet som EU-medborgare förutsätter ett statligt medborgarskap i en EU-medlemsstat.⁶⁹ Denna koppling blir av stor relevans när vi ser till vilka som ska inkluderas i samhällets medbestämmande kollektiva enhet. I tidigare avsnitt belyste vi faktorerna av social samhörighet som kunde kopplas till det

⁶⁵ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 105 ff.

⁶⁶ Balibar, Etienne, *We, the People of Europe? reflections on transnational citizenship*, 2004, s. 187 ff.

⁶⁷ Ibid, s. 184 ff.

⁶⁸ Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 5 f.

Laffan, Brigid, *The European Union and Its Institutions as "Identity Builders"* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 79 ff.

⁶⁹ Besson, Samantha & Utzinger, André, *Toward European Citizenship*, Journal of Social Philosophy, vol. 39, nr. 2, 2008, s. 190 f.

statliga medborgarskapet. Här undersöker vi primärt hur rätten till deltagande får fungera i relation till det statliga medborgarskapets centrala funktion. Huruvida du har en identitet som statlig medborgare eller inte blir helt avgörande för om du erkänns som legitim deltagare i skapandet av samhället. De grupper som exkluderas på denna statliga nivå exkluderas också i den vidare förståelsen av en europeisk kollektiv enhet enligt EU-samarbetes principiella föreställningar.⁷⁰ För att förstå mer ingående vad denna koppling innebär behöver vi undersöka hur du får del av det statliga medborgarskapet och se vilka regleringar och maktordningar som existerar här. Genom att studera vilka regleringar som finns kan vi se vilka grupper som exkluderas.

Det statliga medborgarskapet blir alltså en avgörande faktor för att räknas in i samhällets konstellation. Genom denna identitetsmarkör bestäms primärt vilka som har rätt att delta i samhällsstyret och ingå i den kollektiva enheten. Detta visar en klart begränsad syn på hur representativitet i samhället ska organiseras utifrån de föreställningar EU-samarbetets principer visar. Här finns en begränsad föreställning som håller det statliga medborgarskapet oerhört centralt. För att förstå vilka grupper som exkluderas från medbestämmande behöver vi granska vilka regleringar som finns kring de statliga medborgarskapen.⁷¹

Inom EU finns ingen enhetlig reglering av det statliga medborgarskapen. Det finns en enorm variation av samhällssystem där regleringarna av de medborgerliga elementen inte är konstruerade identiskt. Specifika historiska förhållanden har bidragit till att forma den medborgarpolitik som förs inom staten. Det existerar alltså idag ingen klar enhetlig demokratisk modell med ett statligt medborgarskapet i centrum som praktiseras av samtliga EU stater.⁷² EU-samarbetets principer visar ambitioner att ge sken av stark enighet inom EU:s demokratiska organisering av staterna, trots den uppenbara variation som finns.⁷³ Detta innebär att de visar en föreställning om att också de statliga regleringarna av statliga medborgarskap följer en förhållandevis enhetlig form, samt att denna blir representativ för den berörda befolkningen.

Det finns dock två övergripande principer som praktiseras inom EU-kontexten när det gäller regleringen av en statlig medborgerlig enhet. Dessa kan ge bättre insikt i hur det medborgerliga kollektivet kan definieras och regleras inom staten. Genom dessa principer visas olika föreställningar om vad som ska krävas för din rätt att delta i detta kollektiv. Den ena av dessa principer betonar dina släktrationer; det handlar om att ditt statliga medborgarskap bestäms utifrån dina föräldrars tillhörighet. Den andra betonar istället den plats du föds på; det statliga territorium du befinner dig på när du föds avgör alltså ditt medborgarskap. De båda kan kombineras olika och EU:s medlemsstater praktiserar skiftande reglering.⁷⁴

Vi har två kärnelement i förståelsen av representativ demokrati; din rätt att välja samhällelig gemenskap samt jämlikt erkännande som en del av denna gemenskap. Dessa faktorer ska försäkra

⁷⁰ Herrmann, Richard K. & Brewer, Marilyn B., *Identities and Institutions: Becoming European in the EU I Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 19.

⁷¹ Kostakopoulou, Theodora, *Citizenship Goes Public: The Institutional Design of Anational Citizenship*, *The Journal of Political Philosophy*: Volume 17, Number 3, 2009, .s. 276 f.

⁷² Balibar, Etienne, *We, the People of Europe? reflections on transnational citizenship*, 2004, s. 17.

Guild, Elspeth, *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*, 2004, s. 5 f.

⁷³ Europe for Citizens, *Programme Guide*, version valid as of January 2013, s. 6 f.

⁷⁴ Guild, Elspeth, *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*, 2004, s. 19 f.

representativitet i samhällets konstruktion.⁷⁵ För att undersöka vad de statliga medborgerliga regleringarna visar i relation till representativitet behöver vi diskutera dessa två aspekter. De båda principerna, medborgarskap genom släktrationer samt genom platsen du föds på, befäster oerhört ojämlika system på grund av att de båda bestäms av svårföränderliga faktorer. Det blir till stor del slumpen som avgör vilket samhälle du blir del av snarare än din fria vilja att välja tillhörighet. Genom att bevara system där positioner ärvs blir det oerhört svårt att förändra existerande ojämlika villkor. Byråkratiska regleringar skapar murar mot de som är utanför systemet och tillhör mindre privilegierade grupper.⁷⁶ Fokus vid släktskapet fungerar extremt exkluderande eftersom den är helt bunden vid tidigare maktstrukturer där stigmatiserade grupper helt förlorar möjlighet att bli erkända. Relationer av ojämlika maktförhållanden då kan etableras starkare. De grupper som historiskt blivit inkluderade har möjlighet att behålla sina maktpositioner gentemot utsatta grupper genom att själva styra regleringarna av den medborgerliga gemenskapen. Förutsatt att bara en begränsad privilegierad grupp har möjlighet att få del av det statliga medborgarskapet stannar makten kvar hos dessa och isoleringen av de som exkluderas blir desto starkare.⁷⁷

EU-medborgarskapet blir förutom en juridisk och formell institution även en kollektiv identitet som privilegierar en viss grupp genom vissa rättigheter i samhället. Genom ett etablerat system med medborgarskapet i centrum blir följderna skarpare uppdelning mellan fattigare och rikare klasser i samhället. EU-samarbetets principer markerar medborgarskapets roll och befäster därmed existerande ojämlika villkor. Genom de målsättningar EU-samarbetet följer visas ambitioner att ytterligare betona det statliga medborgarskapets funktion. Gränserna mot de som inte inkluderas i ett europeiskt folk blir desto tydligare genom EU-medborgarskapets relation till det statliga medborgarskapet. Här skapas ytterligare ett lager av exkludering som markerar utanförskap.⁷⁸ Istället för att fokusera vid det statliga medborgarelementet vid identifieringen av ett europeiskt folk skulle andra faktorer fungera mer inkluderande och representativt för de grupper som berörs av maktutövningen.⁷⁹ För att mer ingående förstå vad kopplingen till det statliga medborgarskapet innebär för möjligheten till medbestämmande ska vi studera vilka regleringar som finns kring denna enhet.

2.2.2 Statlig modell med medborgerlig representation

Det statliga medborgarskapet är alltså den centrala identitetsmarkören för att identifiera ett samhälleligt *demos*. De förståelser som visar sig genom EU-samarbetets principer lägger då stor vikt vid de juridiska och territoriella avgränsningarna av samhället. Dessa statliga begränsningar i form av jurisdiktion och territorium är avgörande för vilka som inkluderas och får vara delaktiga i samhällets organisering.⁸⁰ Att EU-samarbetets principer visar på en föreställning av en enhetlig

⁷⁵ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 19 f.

⁷⁶ Kostakopoulou, Theodora, *Citizenship Goes Public: The Institutional Design of Anational Citizenship*, *The Journal of Political Philosophy*: Volume 17, Number 3, 2009, s. 286 ff.

Stevens, Jacqueline, *States without nations: citizenship for mortals*, 2010, s. 75.

⁷⁷ Benhabib, Seyla, *The Rights of Others: Aliens, Residents, and Citizens*, 2004, s. 3.

Kostakopoulou, Theodora, *Citizenship Goes Public: The Institutional Design of Anational Citizenship*, *The Journal of Political Philosophy*: Volume 17, Number 3, 2009, s. 285 ff.

⁷⁸ Kostakopoulou, Theodora, *Citizenship Goes Public: The Institutional Design of Anational Citizenship*, *The Journal of Political Philosophy*: Volume 17, Number 3, 2009, s. 287 ff.

⁷⁹ Ibid s. 286 ff.

⁸⁰ Guild, Elspeth, *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*, 2004, s. 235 f.

demokratisk modell som giltig i alla sammanhang behöver inte betraktas som problematiskt. Men när denna modell läses fast vid den statliga modellen med medborgarskapet i centrum finns uppenbara konflikter.⁸¹ Det representativa elementet följer då statens gränser. Genom medborgarskapet blir alltså förståelsen för demokratisk organisering låst vid bara en viss form av samhällelig reglering.⁸²

Vi behöver inte nödvändigtvis betrakta en statlig modell med ett medborgarskapet i centrum som icke-representativ för det berörda folket. Den statliga modellen kan vara utformad i enlighet med demokratiska principer och därmed försäkra medbestämmande för det berörda folket. Detta beror dock helt på vilka vilka regleringar som finns kring medborgarskapet.⁸³

Istället för att förstå medborgarskapet som primärt för att få rätt till medbestämmande kan vi vända på principen och betona rätten till medbestämmande som en förutsättning för att inkluderas i en medborgerlig gemenskap. När det gäller EU-samarbetets förståelse är medborgarskapet primärt och den grundläggande identiteten som förutsätter din rätt till deltagande. De statliga regleringarna genom juridiska ramverk blir primära. Om du inte befinner dig lagligt inom en stat exkluderas du från erkännande som en del av samhället, din primära identitet blir att du inte har rätt att befinna dig på territoriet. De juridiska begränsningarna som kopplas till ett territorium styr alltså din rätt till deltagande istället för hurvida du faktiskt berörs av den samhälleliga organiserings maktutövande. Territoriet får enligt statens modell ägas och regleras av en kollektiv enhets styrning, en kollektiv enhet som bestäms utefter medborgarskapet främst.⁸⁴ En alternativ samhällskonstruktion som kan betraktas mindre exkluderande och mer jämlik för de berörda förstår rätten till medbestämmande som primär.⁸⁵

Det finns en dominerande föreställning som visar sig i EU-samarbetets förhållningssätt till det medborgarliga elementet i samhället. Det gäller föreställningen att vi kan skapa ett formellt system för samhälleligt medbestämmande, ett system som är helt avskilt från kulturella influenser. Detta system ska fungera mindre exkluderande eftersom det inte förutsätter någon form av kulturell enhet. Men eftersom dessa distinktioner inte är representativa för den sociala verkligheten manifesterar istället åtskillnaden idén om en universell modell för hur samhället organiseras utifrån demokratiska principer. Medborgarskapet förstås utifrån de centrala principer EU-samarbetet visar som en neutral del av samhället. På inget sätt betraktas då det statliga och EU-medborgarskapet tillhöra en oerhört begränsad kulturell tradition vilken omöjliggör förutsättningar för kulturell pluralism. De föreställningar EU-samarbetet illustrerar etablerar ett låst samhälleligt system där kulturella influenser enbart får det spelutrymme den dominerande kulturen tillåter. Alla övriga kulturella influenser kan kategoriseras utefter detta neutrala system.⁸⁶

Dessa föreställningar av den sociala världen kan ha sina rötter i EU:s historiska funktion som

⁸¹Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 6 f.

⁸²Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 21 f.

⁸³Guild, Elspeth, *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*, 2004, s. 202 f.

Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. s. 149 f.

⁸⁴ Kostakopoulou, Theodora, Citizenship Goes Public: *The Institutional Design of Anational Citizenship*, The Journal of Political Philosophy: Volume 17, Number 3, 2009, s. 275 ff.

⁸⁵ Guild, Elspeth, *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*, 2004, s. 51.

Besson, Samantha & Utzinger, André, *Toward European Citizenship*, 2008, s. 194 ff.

⁸⁶ Sassatelli, Monica, *Imagined Europe The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy*, European Journal of Social Theory 5(4), Sage Publications, 2002, s. 439 f.

Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 2 f.

institution i Europa. EU har förhållandevis nyligen valt att uttala sig åt frågor som angår kultur. Tidigare har främst samarbetet formulerats i andra ärenden. Det handlade alltså om att utveckla ekonomiska handelsrelationer snarare än samarbete för kulturella värderingar. Detta visar på rötterna till en idé om den egna konstruktionen som fri från kulturell prägel. Detta utgångsläge kan förklara vilken hållning unionens samarbete har gentemot kulturell variation och varför EU-medborgarskapet tilldelas en så central funktion.⁸⁷ EU-samarbetets målsättningar visar en föreställning om att det finns neutrala samarbetspunkter vilka kan respektera kulturell variation i den samhälleliga anpassningen. Den kulturella variationen inom unionen erkänns men samtidigt bestäms också vissa gemensamma faktorer vilka inte blir förhandlingsbara.⁸⁸ Det statliga medborgarskapet som grunden för rätten till medbestämmande förstås då som en neutral samhällelig konstruktion. Genom denna ska det existera möjlighet för kulturell pluralism att få erkännande och rätt till representativitet i samhällets maktapparat.⁸⁹

2.2.3 Sammanfattning

Den förståelse EU-samarbete visar för representativ demokrati i samhället är oerhört låst vid det statliga medborgarskapet. Det statliga medborgerliga elementet är avgörande för att identifiera och organisera den kollektiva enheten som utgör det europeiska folket. Detta innebär att de exkluderande mekanismer det statliga medborgarskapet stadfäster markeras ytterligare genom EU-medborgarskapet. Territoriella avgränsningar och juridiska ramverk blir då centrala verktyg att reglera den europeiska befolkningen. Enbart de som inkluderas i denna grupp får representeras i det samhälleliga styret.

Kärnan i EU-samarbetets förståelse för demokratisk organisering angår en begränsning vid de statliga ramarna. För att ge möjlighet till variation i samhällskonstruktionen behöver representativiteten hos den berörda befolkningen vara grunden för hela den samhällets organisering. Lösningen vid de statliga avgränsningarna blir en skarp markering att vissa kulturella influenser inte får möjlighet att involveras i samhället. Denna modell för representativitet förstås i princip som neutral i sin utformning. Därför blir den också betraktad som en universallösning för att konstruera samhällen som visar öppenhet för kulturell variation.

⁸⁷ Culture Programme, Programme Guide, May 2010, s. 6.

Fligstein, Neil; Polyakova, Alina & Sandholtz, Wayne, *European Integration, Nationalism and European Identity*, Journal of Common Market Studies, vol. 50, nr. S1, 2012, s. 188.

⁸⁸ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. xii ff.

Sassatelli, Monica, *Imagined Europe The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy*, European Journal of Social Theory 5(4), Sage Publications, 2002, s. 438 ff.

⁸⁹ Stevens, Jacqueline, *States without nations: citizenship for mortals*, 2010, s. 77 f.

3 Diskussion

Vi kommer nu att spinna vidare på de resonemang som analysavsnittet fokuserat på. Analysen höll sig till två delmoment i undersökningen av arbetets huvudfråga; dessa två angick EU-medborgarskapets länk till erkännandet av sociala identiteter samt EU-medborgarskapets länk till representativitet i samhällskonstruktionen. De delslutsatser som framgått genom dessa två steg länkas nu samman för att vi mer djupgående ska undersöka hur de skapar ett svar på arbetets centrala frågeställning. Här förtydligas alltså vilka begränsningar i förståelsen av den sociala världen som framgått genom analysen.

En central hållpunkt för analysen av dessa två delfrågor har gällt vilken förståelse som visats för kultur i samhället. Studien har med grund i konstruktivistiska perspektiv syftat till att överbrygga distinktioner mellan formella och kulturella fenomen i den sociala världen. Vid undersökningen av vilka föreställningsramar som visar sig genom EU-samarbetets målsättningar har alltså stort fokus varit vid att se vilket förhållningssätt som visas till kulturella fenomen. Vad som framgått i analysen är att EU-samarbetets principer indikerar en förhållandevis oklar hållning till huruvida kulturella faktorer kan separeras från formella konstruktioner i samhället. Denna förståelse för kulturens plats i samhället blir nyckeln till flera andra föreställningar som illustreras genom EU-samarbetets målsättningar.⁹⁰

Inledningsvis skulle vi kunna förstå det som att EU-samarbetets principer strävar efter att överbrygga en distinktionen mellan kulturell enhet och formell enhet. Genom att EU-medborgarskapet förklaras ha sin förankring i kulturell enhet kopplas de båda sfärerna samman. Gemensamma kulturella värderingar förstås ha en central funktion i skapandet av en europeisk identitet som i sin tur ska stärka EU-medborgarskapet. Det visas alltså en viss förståelse för hur de båda elementet väger samman.⁹¹ I den första delen av analysen kan vi alltså förstå det som att EU-samarbetets principer bekräftar den kulturella prägeln på alla kollektiva enheter i den sociala världen. EU-medborgarskapet ska underbyggas av en europeisk identitet. Detta visar hur processen bakom skapandet av en kollektiv enhet likt EU-medborgare är starkt influerad av kulturella faktorer.

Men här blev det också tydligt att förståelsen av kultur håller sig inom avgränsade ramar. Enbart vissa kollektiva enheter vinner erkännande genom EU-samarbetets principer angående kulturell prägel i samhället. Här finns alltså en hierarkisk ordning av kollektiva enheter. Även om kulturen erkänns ha en plats i formella institutionella regleringar såsom EU-medborgarskapet, kan förståelsen för en mångfald inom den kulturella sfären vara låst vid dessa hierarkiska identitetsregleringar. Det handlar om att olika former av kollektiv identitet får olika stor t erkännande och funktion beroende av det specifika sammanhanget. De som får störst erkännande är de som har nära koppling EU-medborgarskapet och därmed även det statliga medborgarskapet. Här visas alltså en begränsad syn på kulturella

⁹⁰ Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, s. 5 f.

Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 5 ff.

⁹¹ Culture Programme, Programme Guide, May 2010, s. 8.

faktorer, enbart de som kan kategoriseras in utefter specifika ramar erkänns inom den sociala världen.⁹²

I den andra delen av analysen framgick ännu mer tydligt att förståelsen för kultur var strikt inramad. De teoretiska utgångspunkter som styr denna studie klargör att kultur fungerar som ett element i alla sociala strukturer i samhället. Vi kan härmed inte separera kulturella aspekter från exempelvis ekonomiska system, juridiska regleringar eller politiska processer. Vad vi dock kan erkänna gäller att den kulturella prägel fungerar olika, att det alltså finns en mångfald av kulturella enheter och system. När vi i andra analysavsnittet då studerade EU-samarbetets principer kunde vi se ytterligare begränsningar i vilka kulturella enheter som erkänns. Här framgick nämligen att det finns ett specifikt system vilket ska fungera universellt för att kunna representera kulturell pluralism genom samhällsorganiseringen. Genom detta system kunde vi dock klargöra att enbart vissa grupper fick möjlighet att vara med i skapandet av samhällsstrukturerna. Enbart de grupper som kunde sammanlänkas med EU-medborgarskapet erkändes som en legitim del av samhällsbygget och därmed ha rätt att få sin kultur representerad i samhällsstyret. Utifrån en specifik samhällskonstruktion fick alltså övriga kulturella system kategoriseras in.⁹³

Det finns alltså vissa tendenser av medvetenhet kring kulturella elements prägel på alla kollektiva enheter och sociala strukturer. Men det finns samtidigt många regleringar av vilka kulturella enheter och strukturer som erkänns och därmed får möjlighet att vara en del av samhällskonstruktionen. För att förstå vad detta förhållningssätt egentligen indikerar för syn på den sociala världen behöver vi koppla samman dessa två element. Vi behöver alltså se hur EU-samarbetets principer betonar en kulturell prägel hos kollektiva enheter och samhällliga konstruktioner, samtidigt som de befäster hårda regleringar av hur denna kulturella prägel ska få erkännande och representativitet.

Det finns här en avgörande faktor vilken förklarar hur dessa förhållningssätt kan fungera tillsammans. Det gäller att den kultur som präglar den egna samhällsorganiseringen förstås som neutral; de kulturella influenser som reglerar vilka kollektiva enheter som erkänns förstås som neutrala och den kulturella prägel som styr regleringen av möjligheterna till medbestämmande förstås också som neutral. Den egna kulturella prägel är alltså kapabel att inta ett objektiva förhållningssätt till övriga kulturella enheter och strukturer i samhället. Här finns alltså inga självkritiska tendenser att förstå den egna kulturella prägel som en av många delar i den sociala verkligheten. Medvetenheten att befinna sig inom en viss föreställningsram som styr synen på och förhållningssättet till den sociala världen framgår ej. Den egna kulturen har potential att positionera sig som objektiv i förhållande till andra kulturella fenomen, och härav bestäms den också som överlägsen alla andra kulturella system.⁹⁴

Det är denna faktor i förståelsen av den sociala världen som präglar samtliga övriga föreställningsramar. EU-samarbetets principer illustrerar alltså en föreställning av den sociala världen som primärt styrs av synen på den egna kulturen som neutral. Detta blir den centrala

⁹²Laffan, Brigid, *The European Union and Its Institutions as "Identity Builders"* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 75 ff.

⁹³Ibid.

⁹⁴ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 1 ff.

Laffan, Brigid, *The European Union and Its Institutions as "Identity Builders"* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 82 ff.

punkt varifrån samtliga andra punkter skapar sin innebörd. Eftersom denna kultur är neutral kan den kategorisera och strukturera andra kulturella enheter och system.⁹⁵

Här återkommer alltså distinktionen mellan formella strukturer och kulturella fenomen; den egna kulturen förstås som rentvättad från kulturell prägel och representerar då en formell kulturfri sfär. Det finns därmed en bristande förståelse för att maktdimensioner är invävda i de samhällsliga systemen, system som de själva aktivt är en del av och befäster. Här intas en position som ska vara objektiv i bemärkelsen att vi härifrån kan kategorisera övrig världen.⁹⁶ Utifrån dessa föreställningar finns också en idealisk samhällsmodell som ska inneha kulturell neutralitet. Denna kulturella neutralitet består i att samhällsorganiseringen fungerar i alla sammanhang; modellen är alltså konstruerad så att den kan representera folkets kulturella värderingar. Medborgarskapet betraktas vara fritt från kulturella dimensioner och de kulturella kollektiva identiteter som erkänns är de nationella.⁹⁷

EU-samarbetets principer visar alltså hårda begränsningar kring vilka grupper som vinner erkännande och vad dessa får för möjligheter att delta i samhällets konstruering. De erkända kollektiva sociala identiteterna utformas genom förankring i medborgarskapet och medbestämmande organiseras utefter de nationalstatliga regleringarna i form av territorium och jurisdiktion. Medborgarskapet samt övriga regleringar som följer den nationalstatliga modellen blir maktmedel för de privilegierade grupperna i samhället att behålla en position med avstånd till stigmatiserade grupper. Möjligheterna till kulturell variation i samhället styrs genom dessa regleringar så att enbart de kulturella grupper och samhällskonstruktioner som harmoniseras med de dominerande maktaktörernas kulturellt influerade system får erkännande och möjlighet till delaktighet.⁹⁸

I nästa avslutande avsnitt länkas samtliga analytiska trådar samman. Här sammankopplas alla steg av studien och vi konstruerar ett enhetligt svar på den fråga som koordinerat analysen. Länkarna mellan de olika stegen i undersökningen klargörs ytterligare genom att vi visar kopplingspunkter och därmed förklarar följden genom hela resonemanget.

⁹⁵ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 1 ff.

⁹⁶ Breakwell, Glynis M., *Identity Change I Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004. s. 34.

Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 18.

⁹⁷ Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, 2002, s. 1 ff.

Sassatelli, Monica, *Imagined Europe The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy*, European Journal of Social Theory 5(4), Sage Publications, 2002, s. 439.

⁹⁸ Risse, Thomas, *European Institutions and Identity Change: What Have We Learned? Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), 2004, s. 260 ff.

4 Slutsatser

Det genomgående syftet med denna studie har varit att analysera förhållandet mellan EU-medborgarskapet och kulturell pluralism inom unionen. Genom att analysera vilka föreställningsramar som visas genom EU-samarbetets målsättningar var syftet att klargöra de centrala hållpunkterna i denna förståelse av den sociala världen. Vid analysen av EU-medborgarskapets relation till kulturell pluralism visas dessa centrala föreställningar som är en del i ett system av hur den sociala världen förstås. Det blir här viktigt att både se föreställningsramarna som en begränsning av hur den sociala världen förstås och en styrning av hur den sociala praktiken får fungera.

De teoretiska perspektiv som orienterat mitt tillvägagångssätt har varit avgörande för hur huvudfrågan analyserats. Kulturella fenomen har inom denna studie förstås som pågående processer inom samtliga sociala system vilka aldrig empiriskt kan isoleras från institutionella system. Kollektiva sociala identiteter befäster samt är en del av skapandeprocessen bakom en kulturell samhörighet. Vid analysen av EU-samarbetets föreställningar blev förståelsen av kultur central för hur alla andra faktorer inom den sociala världen förstods.

Utifrån de teoretiska styrningar studien bygger på har också själva analysen av frågan delats upp i två områden. Det första området studerade EU-medborgarskapet som kollektiv identitetsmarkör i social samverkan. Här analyserades EU-samarbetets ambitioner att främja ett europeiskt kulturellt arv i relation till den centrala roll medborgarskapet fått i sammanhanget. Processen bakom identitetsskapande och de regleringar som fungerar här studerades. Vi kunde då se hur hierarkier av identiteter existerar. Dessa system konstrueras och upprätthålls av de dominerande aktörerna i den specifika samhällskontexten. Medborgarskapet kunde i denna EU-kontext förstås ha en högre position än övriga identitetskategorier. Kopplingen mellan EU-medborgarskapet, statligt medborgarskap och nationell social samhörighet blev tydlig. Detta klargjorde hur förståelsen för den europeiska identiteten är begränsad till ramarna nationell social identitet befäster. Den europeiska identiteten som förespråkas reglerar sedan erkännandet av andra former av kollektiva identiteter. Målsättningen att värna om ett europeiskt kulturellt arv innebär alltså att erkännandet av kulturell pluralism blir strikt låst vid den nationella sociala identiteten.

Utifrån de slutsatser som framgick i detta första analysavsnitt förflyttades sedan fokus till medborgarskapets koppling till medbestämmande. Vi undersökte här hur EU-medborgarskapet kan länkas samman med möjligheten för olika grupper att få representation och härigenom vara med och styra regleringarna för det egna samhället. Utifrån de kollektiva sociala identiteter som vinner erkännande av dominerande maktaktörer i sammanhanget regleras vilka kulturella influenser som får forma samhällskonstellationen. En avgränsad kollektiv enhet blir bas för samhällsorganiseringen; hur detta *demos* regleras är helt avgörande för vilka röster som får höras i samhällets maktapparat. Representativitet i samhällets styre är en central faktor för att det berörda folkets intressen, däribland kulturella värderingar, ska bestämma reglerna som styr den egna samhällskonstruktionen. EU-samarbetet lägger stort värde vid att demokratiska principer ska utgöra grunden för samhällets organisering. Förståelsen för representativitet i styret är dock centrerad kring medborgarskapet som primär identitetsmarkör för att vara en legitim del av

samhället. Främst genom medborgarskapet tilldelas rätten till representativitet genom medbestämmande. De som exkluderas från denna enhet förlorar här rätten att hävda sina kulturella värderingar i det samhälle de lever i. Möjligheterna att konstruera en demokratisk samhällsorganisering visar sig vara låst vid nationalstatens traditionella avgränsningar. Territoriella avgränsningar samt jurisdiktionens ramverk begränsar möjligheterna för kulturell variation i samhällskonstellationen. Fokus ligger då inte vid att värna om representativitet i styret. Den huvudsakliga ambitionen som framgår genom EU-medborgarskapet är istället att skapa en samhällsorganisering som enbart värnar om en begränsad grupps rätt till deltagande. Det legitima europeiska folket blir en kollektiv enhet vilken konstrueras primärt genom EU-medborgarskapets centrala roll.

I diskussionen framgick hur EU-samarbetets förståelse för kultur markerar synen på EU-medborgarskapet och dess relation till kulturell pluralism. De föreställningsramar som illustreras i EU-samarbetets förhållningssätt till kultur klargör den övergripande ramen för förståelsen av den sociala världen. EU-samarbetet styrs av ett mål att skapa mer enhet inom Europa genom att främja en europeisk kulturell identitet och betona EU-medborgarskapets centrala roll. Här erkänns tydligt att kulturella element underbygger EU-medborgarskapet; det visas alltså ingen utpräglad distinktion mellan kulturella och formella dimensioner hos medborgarskapet. Vad som dock framgår är att den egna kulturella prägel i viss mening förstås som neutral. Detta innebär att EU-samarbetets principer ändå illustrerar en distinktion mellan kulturella och formella strukturer i samhället. Samhällsorganiseringen med EU-medborgarskapets regleringar i centrum visar en modell som genom sin neutralitet ska ge utrymme för kulturell pluralism. Denna samhällsorganisering som följer det europeiska arvet är låst vid medborgarskapets viktiga funktion och de avgränsningar som följer den nationalstatliga modellen. Utifrån denna modell kan samtliga övriga kulturella enheter och system kategoriseras. Enbart vissa kulturella grupperingar vinner då erkännande och får därmed möjlighet till medbestämmande. Erkännandet av kollektiva sociala identiteter och dessa gruppers möjligheter till representation i samhällsstyret regleras alltså utefter den dominerande samhällsmodellen med medborgarskapet i centrum.

Sammanfattningsvis kan vi klargöra att de föreställningsramar som illustreras genom EU-samarbetets principer till huvudsaklig del styrs av synen på kultur. EU-medborgarskapet som konstruktion tillsammans med de nationalstatliga strukturerna i samhället förstås som kulturellt neutrala. De regleringar som följer dessa sociala system får sedan begränsa utrymmet för kulturell pluralism att forma samhällsorganiseringen. Vilka kollektiva sociala identiteter som erkänns samt vilka möjligheter dessa grupper får till medbestämmande regleras hårt enligt den samhällskonstellation som betraktas som neutral. EU-medborgarskapet blir den centrala faktorn för att identifiera vilka kollektiva enheter som ska erkännas och för att styra rätten till medbestämmande. Den dominerande kulturens system begränsar härmed utrymmet för kulturell pluralism och befäster de maktstrukturer som fungerar inom detta system. Privilegierade grupper kan då genom dessa system ytterligare befästa sina maktpositioner genom att exkludera redan stigmatiserade grupper.

Referenser

Litteratur

Balibar, Etienne, *We, the People of Europe? reflections on transnational citizenship*, Princeton University Press, New Jersey, 2004.

Benhabib, Seyla, *The Claims of Culture: Equality and Diversity in the Global Era*, Princeton University Press, Princeton, N.J., 2002.

Benhabib, Seyla, *The Rights of Others: Aliens, Residents, and Citizens*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

Besson, Samantha & Utzinger, André, *Toward European Citizenship*, *Journal of Social Philosophy*, vol. 39, nr. 2, s. 185–208, 2008.

Breakwell, Glynis M., *Identity Change in the Context of the Growing Influence of European Union Institutions*, I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), s.25-39, 2004.

Emanuela Castano, *European Identity: A Social-Psychological Perspective*, I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), s. 40-58, 2004.

Fligstein, Neil; Polyakova, Alina & Sandholtz, Wayne, *European Integration, Nationalism and European Identity*, *Journal of Common Market Studies*, vol. 50, nr. S1, s. 106-122, 2012.

Guild, Elspeth, *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*, Kluwer Law International, The Hague, 2004.

Herrmann, Richard K. & Brewer, Marilynn B., *Identities and Institutions: Becoming European in the EU* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), Rowman & Littlefield, Lanham, INC, s. 1-22, 2004.

Ivic, Sanja, *EU Citizenship as a Mental Construct: Reconstruction of a Postnational Model of Citizenship*, *European Review*, vol. 20, nr. 3, 2012, s. 419-437, 2012.

Kostakopoulou, Theodora, *Citizenship Goes Public: The Institutional Design of Anational Citizenship*, *The Journal of Political Philosophy: Volume 17, Number 3*, s. 275–306, 2009.

Laffan, Brigid, *The European Union and Its Institutions as "Identity Builders"* I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), Rowman & Littlefield, Lanham, INC, s. 75-96, 2004.

Meinhof, Ulrike Hanna, *Europe Viewed from Below*, I *Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilynn B. (red.), Rowman & Littlefield, Lanham, INC, s. 214-244, 2004.

Risse, Thomas, *European Institutions and Identity Change: What Have We Learned? I Transnational identities: becoming European in the EU*, Herrmann, Richard K., Risse, Thomas & Brewer, Marilyn B. (red.), Rowman & Littlefield, Lanham, INC, s. 247-271, 2004.

Sassatelli, Monica, *Imagined Europe The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy*, European Journal of Social Theory 5(4), Sage Publications, s. 435–451, 2002.

Stevens, Jacqueline, *States without nations: citizenship for mortals*, Columbia University Press, New York, 2010.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund, 1999.

Övrigt referensmaterial

Culture Programme, Programme Guide, May 2010, Directorate-General for Communication & Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.

Europe for Citizens, Programme Guide, version valid as of January 2013, Directorate-General for Communication & Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.